

SAR sprijină aripa reformatoare din Ministerul de Finanțe

IMPOZITUL CU COTĂ UNICĂ

Nu doar mai eficient, ci și mai echitabil social

- Nu considerațiile raționale, ci cele electorale, precum și indecizia cronică a liderilor conservatori ai PSD, au împiedicat în vara lui 2003 introducerea cotei unice pe venitul personal (*flat tax* – FT). Evoluțiile înregistrate între timp în țările din jur, precum și datele financiare ale României, arată astăzi clar că s-a ratat (a câta oară) o mare oportunitate.
- Nu există argumente serioase împotriva FT, în special într-o țară cu evaziune mare și administrație slabă precum România.
- Impozitul progresiv utilizat astăzi nu apasă pe cei cu adevărat bogați, așa cum greșit – sau interesat – susțin unii, ci pe un grup mic de salariați cu lefuri peste medie. Veniturile mari în România sunt de multă vreme dirijate pe alte canale. Argumentele de echitate socială sunt prin urmare ipocrite.
- Datele arată că românii se adaptează sistemului cu rapiditate: proporția salariilor mari scade iar a celor mici crește de la an la an. În plus, statul are tot mai puțin de luat și tot mai mult de dat înapoi la globalizare.
- Administrarea impozitului progresiv pe venit, cu greoiul sistem de raportare anuală și globalizare, este dificilă și costisitoare. Administrația fiscală este în pragul blocajului astăzi, trebuind să preia cele 3.5 milioane declarații pe 2003 depuse până ieri, deși a procesat integral doar ceva mai mult de jumătate din declarațiile pe 2002.

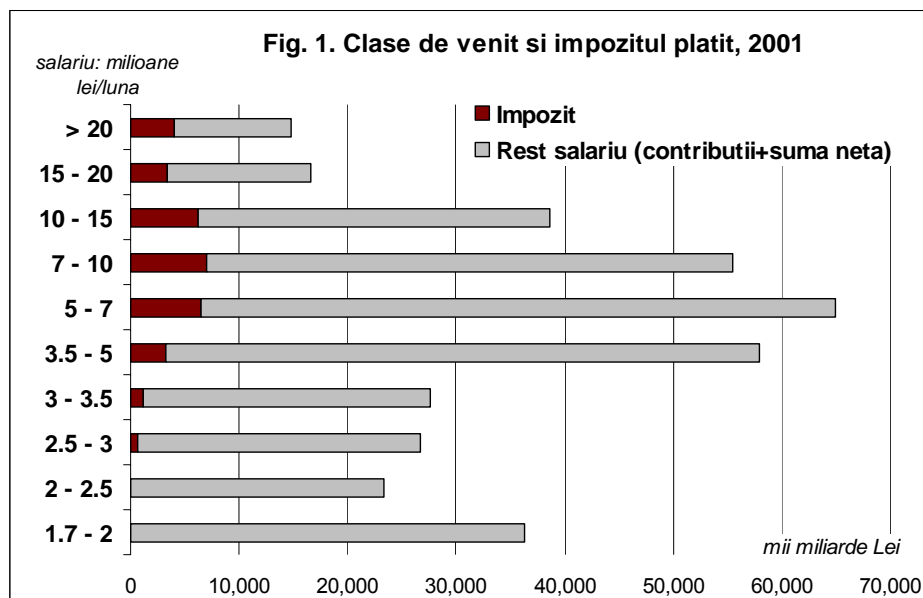
În iunie 2003 SAR lansa ideea că România ar trebui să renunțe la impozitul progresiv pe venitul personal și să adopte în schimb unul cu **cotă unică** (*flat tax* – FT), la un **procent situat între 16 și 20%**. Arătam atunci că acesta ar avea mai multe avantaje: o reducere la plată practic pentru toată lumea; eliminarea complicatului sistem de raportare și globalizare; mai mulți bani la buget. Mai arătam atunci că aceste concluzii erau sprijinite pe experiența țărilor est-europene unde FT deja funcționează. Și atrăgeam atenția că și alte țări din zona noastră urmează să facă pasul către FT, cu toate avantajele comparative pentru buget și investiții ce decurg de aici.

.....
*Alte rapoarte asupra guvernării
produse de SAR, studii de politici
publice și opinie publică, precum și
revista de științe politice PolSci pot fi
găsite la www.sar.org.ro*

Din păcate, deși SAR a susținut aripa reformatoare a PSD și Ministerul de Finanțe în această inițiativă, conservatorii din partid au învins. FT a fost sabotat de la nivel înalt, din motive ideologice, lăsând Finanțele în ofsaid. Între timp, în anul care a trecut cele două prognoze pe care le făceam atunci s-au confirmat:

- **Incasările la bugetul de stat** au fost peste așteptări, deci 2003 ar fi fost un an bun pentru a proceda la o reformă fiscală de structură;
- **Slovacia** a adoptat cota unică de 19% în ianuarie 2004 și a făcut titluri în presa occidentală din această pricină. Experții consideră că reforma a fost și unul din motivele pentru care Hyundai și Peugeot au decis să deschidă în Slovacia două noi fabrici de automobile, făcând din această țară "Detroit-ul Europei".

S-a pierdut astfel (încă) o ocazie ca România să fie pe valul reformelor. În momentul de față se poartă discuții serioase în **Polonia** și **Bulgaria** pe tema FT, fiind posibil ca și ei să facă pasul înaintea noastră. SAR deplânge încă o dată lipsa de curaj politic și viteza de învățare scăzută a înalților factori de decizie români, care au amânat o decizie importantă cu cel puțin doi ani. Se repetă astfel drama României din decada '90: ezitări colorate ideologic au făcut să fim mereu în ariergarda reformelor și nu în fruntea lor, adoptând printre ultimii, tras-împins și cu câțiva ani întârziere aceleași măsuri ca și ceilalți, dar într-un moment în care acestea nu mai produceau nici un avantaj comparativ.

FALSE ARGUMENTE CONTRA

S-a spus că impozitul progresiv, cu cote mari de impunere, ar fi o trăsătură caracteristică a democrațiilor moderne avansate, iar impozitele mai mici ar fi caracteristice "capitalismului primitiv, sălbatic". UE ne-ar impune cumva un nivel minim sub care nu se poate coborî. Fals, din două motive. În primul rând, *acquis*-ul comunitar se referă mai mult la impozite și taxe indirecte, de felul accize și TVA. Cu impozitul pe venit suntem liberi să facem ce vrem. În al doilea rând, echivalarea impozitelor mari cu progresul și prosperitatea trădează o eroare de logică, ce pune efectul înaintea cauzei. Franța și Germania sunt prospere astăzi nu *pentru că* au impozitele mari – ci impozitele pe venit sunt mari acolo pentru că societățile lor sunt prospere și oamenii au de unde plăti. Pe vremea când se afla la nivelul nostru de dezvoltare Europa de Vest avea impozite chiar mai mici decât România astăzi – și chiar decât propunem noi în acest material. Tocmai de aceea s-au putut dezvolta accelerat. Orice pasionat de probleme globale ale omenirii poate verifica asta într-un manual de istorie economică.

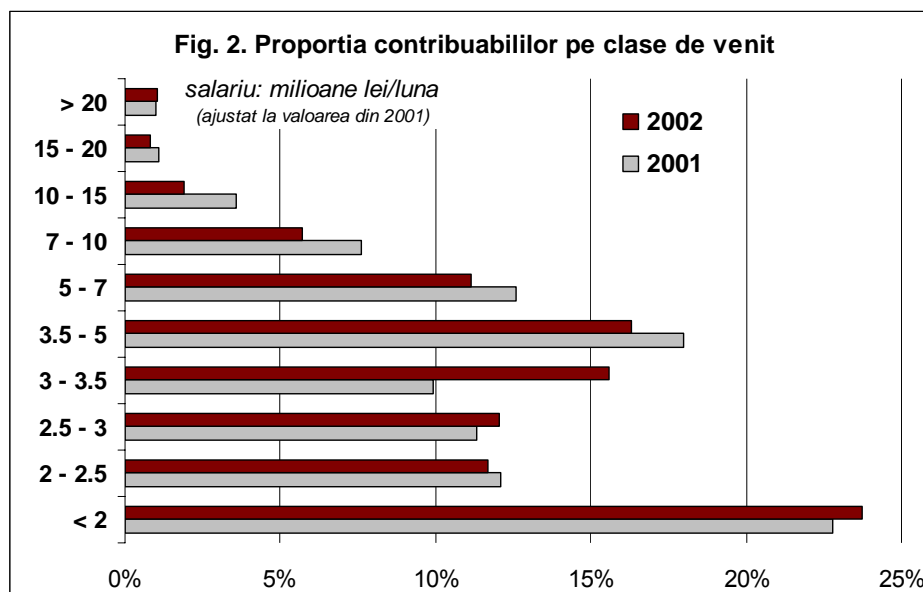
S-a mai spus că trecerea la FT ar fi inechitabilă pentru că "numai cei cu salarii mari ar avea de câștigat". În sens strict tehnic, nici măcar nu e corect: toată lumea ar avea de câștigat ceva, deși

pentru cei cu salarii mici, care acum plătesc impozite minuscule, câștigul ar fi la fel de insesizabil ca și impozitul (Fig. 1). Dar nici n-ar avea cum să fie altfel: când ai salariu mic și impozitul e aproape zero, nu poți să câștigi bani dintr-o reducere de impozite. Câștigurile (un fel de-a spune) substanțiale nu pot să apară decât acolo unde și impozitul e mare. A face din asta o chestiune de redistribuție socială înseamnă să împingi sindicalismul la absurd.

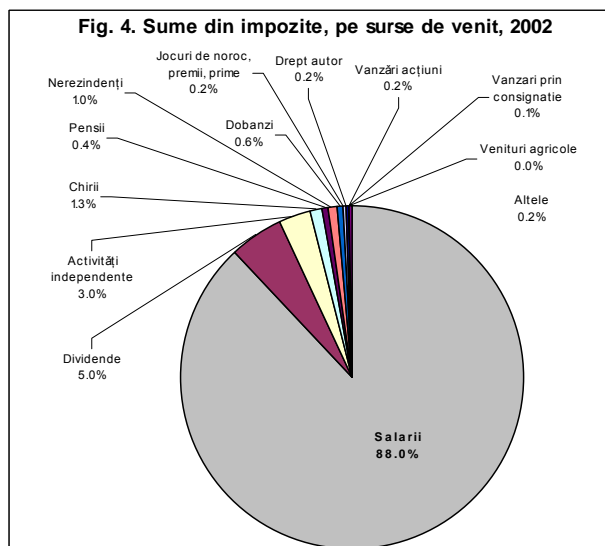
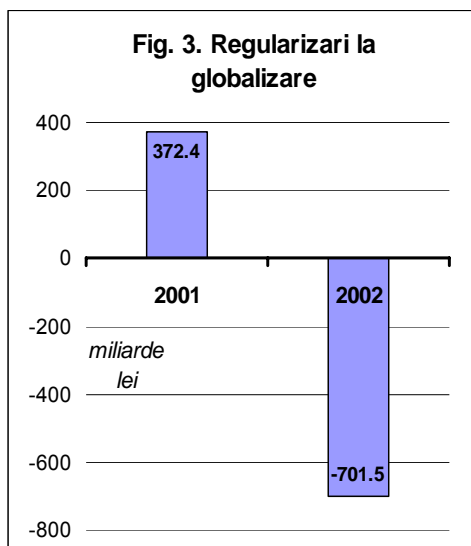
În fine, se prezintă adesea corecții superficiale ale practicii actuale drept substitute suficient de bune pentru FT. De exemplu, în momentul de față Finanțele propun "reducerea de la cinci la trei a numărului parantezelor de impozitare", însoțită de ajustări ale ratelor minime și/sau maxime. Ar fi chiar amuzant, dacă chestiunea n-ar fi atât de serioasă: ce importanță are la urma urmei numărul parantezelor de impozitare (3, 5 sau 10) din moment ce sunt mai mult de două, deci oricum sistemul rămâne progresiv, fiind nevoie de exact aceeași infrastructură pentru raportări și globalizări? Operațiunile de calcul în sine erau până acum problema, sau stimulentele vicioase create de sistem? Cu trei paranteze, aceeași rată marginală (40%) și una minimă mai coborâtă, așa cum s-a propus, progresivitatea devine de fapt chiar mai accentuată decât înainte.

PROBLEMELE REALE ALE IMPOZITĂRII PROGRESIVE ÎN ROMÂNIA

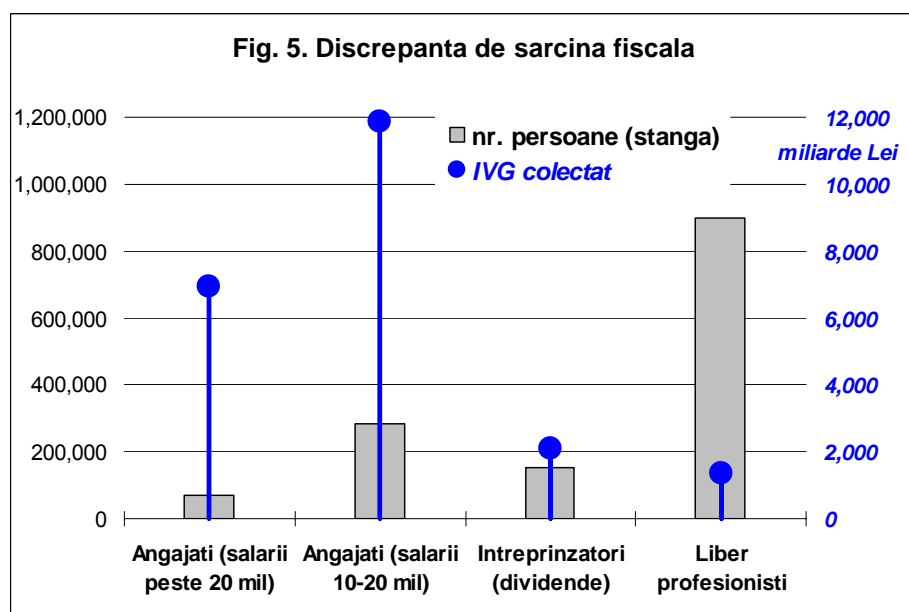
Sistemul actual de impozitare progresivă a salariilor crează stimulente puternice pentru mutarea veniturilor pe canale mai puțin taxate. Din ultimele două exerciții încheiate se vede că proporția salariilor mici a urcat iar a celor medii-mari a scăzut (Fig. 2), în perioadă de creștere economică, deci e foarte probabil că o parte din venituri au apucat-o pe altă cale. De-ar fi numai atât, și tot ar fi motiv de îngrijorare.

De fapt este mai mult decât atât. Oamenii învață și se adaptează rapid la sistem, astfel încât statul are tot mai puțin de adunat de la contribuabili în urma procedurii de globalizare și tot mai mult de dat înapoi (Fig. 3). În 2002 a avut – de fapt încă are, pentru că procesul nu s-a încheiat – de returnat contribuabililor 700 miliarde lei în valoare netă, în urma aplicării unui sistem ale cărui costuri administrative de funcționare sunt estimate la încă 800 miliarde lei. În total cam 1.500 miliarde lei, aproximativ suma distribuită tuturor județelor din Fondul Special al Drumurilor. Aceste cheltuieli puteau lipsi cu totul în cazul adoptării FT. În 2003 costurile totale probabil vor crește pentru că sunt estimați cam 3.5 milioane de contribuabili cu obligații declarative, față de 2.9 milioane în 2002, iar migrația către forme alternative de câștig continuă.

Însă în timp ce apasă foarte tare pe un număr mic de salarii medii și mari, sistemul de impozitare al veniturilor sub-exploatează alte surse (Fig. 4). Este ciudat că se ignoră cu atâta nonșalanță o discrepanță evidentă de sarcină fiscală, violându-se principiul echității orizontale: anume, că la aceeași sumă trebuie să se plătească același impozit, indiferent de sursa venitului. Fig. 5 arată cât de mare este această diferență de apăsare a impozitelor pe salariați față de întreprinzători și liber-profesioniști, chiar admitând că în cazul întreprinzătorilor și free-lancerilor impozitul trebuie să fie ceva mai mic pentru a produce astfel un bonus ce reflectă riscul de afacere. La o asemenea structură de stimulente, nu e de mirare că forța de muncă se topește de la un an la altul. Iar preocuparea obsesivă de a impozita cu procente mari salariile peste medie, din motive de echitate socială, aduce a ipocrizie. Într-o asemenea situație, convergența graduală către un impozit unic de 15% pe venituri este mai echitabilă social decât orice alt aranjament. Și înfinat mai simplu de administrat.

comentarii și detalii: Sorin Ioniță, sionita@sar.org.ro